

V klasės lietuvių kalbos pažinimo ir ugdymo pamokų ilgalaikis planas

Ugdymo proceso trukmė – 32 savaitės

Pamokų skaičius: 160 (5 pamokos per savaitę).Lietuvių kalbos pažinimui ir ugdymui(si) skiriama 96 pamokos (3 pamokos per savaitę). Iš jų – 6 pamokos skiriamos kontroliniams ir rašto darbams.

Dalyko tikslai ir uždaviniai

8¹.2.1.Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo tikslas – padėti mokiniams suvokti ir ugdytis lietuvių kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį, Lietuvos visuomenės bendravimo būdą; atrasti literatūrą kaip asmeninei egzistencijai svarbią kultūros sritį, ugdytis savarankišką ir kūrybišką požiūrį į literatūrą; suvokti save kaip lietuvių kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją, puoselėtoją ir kūrėją; ugdytis laisvo, atsakingo asmens savimonę.

8¹.2.2. Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo uždaviniai – sudaryti sąlygas, kad mokymdamiesi lietuvių kalbos ir literatūros mokiniai:

8¹.2.2.1. suprastų kalbos sistemą, įgustų reikšti mintis, kurti tekstus žodžiu ir raštu taisyklinga, aiškia bei turininga kalba, atrastų lietuvių kalbos teikiamas kūrybos galias;

8¹.2.2.2. atrastų skaitymo malonumą, suvoktų literatūrą kaip meną, lavintųsi estetinę pajautą, išvelgtų literatūros jungtis su kitais menais;

8¹.2.2.3. susipažintų su lietuvių ir kitų tautų literatūra, su lietuvių tautosaka, kitais Lietuvos kultūrai svarbiais tekstais, jų kalbine įvairove, iškilomis kultūros asmenybėmis, kultūrai reikšmingais istoriniais įvykiais;

8¹.2.2.4. susipažintų su Europos kultūros tradicija, jos ištakomis; išvelgtų jungtis tarp lietuvių ir užsienio literatūros kūrinių;

8¹.2.2.5. remdamiesi literatūra formuotųsi moralines nuostatas, suvoktų sąžiningumo, teisingumo, ištikimybės, pilietinės atsakomybės bei kitų žmogaus dorybių grožį, jų svarbą bendruomenės gyvenime, ugdytųsi šias dorybes;

8¹.2.2.6. domėtųsi Lietuvos kultūriniu gyvenimu, kritiškai vertintų informaciją, pateikiamą įvairiais informacijos kanalais, lavintųsi savarankiško mąstymo gebėjimus.

Vertinimas.

Vertinama mokinių bendrieji komunikavimo ir teksto suvokimo gebėjimai, kalbos pažinimas, gebėjimai tikslingai kurti tekstus taisyklinga sakytine ir rašytine lietuvių kalba. Teksto suvokimo vertinimą lemia teksto charakteristikos, reikalaujamo atsakymo tipai ir sudėtingumas, pagalba užduočiai atlikti. Informacijos tekste radimas, interpretavimas, reflektavimas rodo bendruosius mąstymo gebėjimus. Todėl tekstų suvokimo, kaip mąstymo gebėjimų, skirstymas į patenkinamą, pagrindinį ir aukštesnįjį pasiekimų lygį, vertinant kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimus, apibūdinamas kokybiniais, o ne kiekybiniais skirtumais.

Bendrieji komunikavimo bei sakytinių ir rašytinių tekstų kūrimo, kalbos pažinimo pasiekimai vertinami mokiniams atliekant vertinti skirtus darbus: sakant *kalbą*, rašant *diktantą*, *atpasakojimą* ir *rašinį* – konkrečios šių darbų vertinimo normos yra pateikiamos Programos prieduose (žr. 1–4 priedus).

Mokiniai vertinami vadovaujantis *Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata (2004)*.

Pagal vertinimo tikslus taikomi šie pagrindiniai vertinimo tipai:

Diagnostinis vertinimas – vertinimas, kuriuo naudojama siekiant išsiaiškinti mokinio pasiekimus ir padarytą pažangą baigus temą ar kurso dalį, kad būtų galima numatyti tolesnio mokymosi galimybes, suteikti pagalbą įveikiant sunkumus.

Formuojamasis vertinimas – nuolatinis vertinimas, kuris padeda numatyti mokymosi perspektyvą, pastiprinti daromą pažangą, skatina mokinius mokytis analizuoti esamus pasiekimus ar mokymosi spragas, sudaro galimybes mokiniams ir mokytojams geranoriškai bendradarbiauti ugdymo proceso metu.

Apibendrinamasis vertinimas – vertinimas, naudojamas baigus programą, kursą, modulį. Jo rezultatai formaliai patvirtina mokinio pasiekimus ugdymo programos pabaigoje.

Norminis vertinimas – vertinimas, kuris sudaro galimybes palyginti mokinių pasiekimus.

Kriterinis vertinimas – vertinimas, kurio pagrindas – tam tikri kriterijai (pvz., standartai), su kuriais lyginami mokinio pasiekimai.

Pabaigus skyrių siūloma atlikti diagnostines užduotis ir įvertinti mokinių pasiekimus pažymiu.

Kiekvienos pamokos pabaigoje mokiniams siūloma įsivertinti pagal pateiktus kriterijus.

Savo nuožiūra mokytojas gali taikyti kaupiamąjį vertinimą.

1 dalis

Įvadas: Tyrinėju ir atrandu lietuvių kalbą

Probleminis klausimas: KODĖL VERTA KELIAUTI PO KALBOS SALAS?

Pamokų skaičius: 3 pamokos

Mokymosi strategijos:

- kaip planuoti su mokymusi susijusius darbus;
- kaip taikyti teksto rašymo strategiją.

Įvadas. Tyrinėju ir atrandu lietuvių kalbą (3 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Kelionė po Kalbos salas.	Kaip lietuvių kalbos mokysiesi 5 klasėje?	Žino, kuo ypatinga bus kelionė po Kalbos salas. Supranta, koks bus kelionės po Kalbos salas maršrutas.	Geba paaiškinti, kaip lietuvių kalbos mokysis 5 klasėje.
2. Mokausi mokytis lietuvių kalbos.	Ką daryti, kad sektųsi mokytis?	Žino, kodėl svarbu mokytis lietuvių kalbos ir kaip reikia tai daryti. Supranta, ką svarbu žinoti, kad mokytis sektųsi.	Geba nurodyti, kurias savybes, mokymosi įpročius, gebėjimus norėtų sustiprinti.
3. Tekstas ir jo kūrimas.	Kaip sukurti tekstą?	Žino, kokie yra teksto požymiai. Supranta, kokie reikalavimai keliami tekstams.	Geba taikyti teksto rašymo žingsnius ir priėti išvadą, kodėl pravartu tai daryti.

I skyrius: KALBA KAIP SOCIALINIS REIŠKINYS. Gyvenu čia ir dabar

Skyriaus probleminis klausimas: KODĖL IŠMINTINGAS ŽMOGUS MOKOSI KLAUSYTIS, KALBĖTI, SKAITYTI IR RAŠYTI?

Pamokų skaičius: 11 pamokų

Mokymosi strategijos:

- kaip ieškoti informacijos, ją apibendrinti;
- kaip pasirinkti patikimus informacijos šaltinius;
- kaip naudotis sinonimų ir antonimų žodynais;
- kaip naudotis frazeologizmų žodynu, elektroniniu „Lietuvių kalbos žodynu“;
- kaip viešai kalbėti;
- kaip tinkamai klausytis, vertinti, komentuoti;
- kaip rašyti laišką.

I skyrius. Kalba kaip socialinis reiškinys. Gyvenu čia ir dabar (11 pamokų)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Pirmieji išmėginimai Pastaba. Ši pamoka yra skyriaus įvadas, skirta būsimiems darbams išsiaiškinti, siekiamis išsikelti.	Kodėl verta atidžiau įsižiūrėti į tai, kas mane supa?	Žino, kokio tikslo sieks pirmame skyriuje. Supranta, kokius darbus nuveiks.	Planuoja projektinį darbą.
2. Kalba – bendravimo priemonė	Ką reiškia pasakymas „Arklį pažinsi iš dantų, o žmogų iš kalbos“?	Žino, kas yra kalbos etiketas, kaip pasisveikinti, atsisveikinti, dėkoti, prašyti, atsiprašyti, kalbėti telefonu, kreiptis. Supranta, kaip pritaikyti surinktą informaciją pokalbiui kurti.	Sukuria savo klasės kalbos kultūros taisykles.
3. Lietuvių kalba – mus vienijanti kalba. Tautos ir valstybės kalba	Kodėl pasaulyje nekalbama viena kalba?	Žino, kas yra valstybinė kalba. Supranta, kodėl kiekvienai tautai svarbi sava kalba.	Išsako savo nuomonę apie valstybinės kalbos mokėjimą.
4. Informacijos paieška ir perdavimas	Kodėl šiuolaikiniam žmogui svarbu mokėti naudotis įvairiais informacijos paieškos ir perdavimo būdais?	Žino, kokie yra naujausi informacijos paieškos ir perdavimo būdai. Supranta, kokių pavojų slypi internete.	Paašškina, kodėl šiuolaikiniam žmogui svarbu mokėti naudotis įvairiais informacijos šaltiniais.

5. Lietuvių kalbos turtingumas. Sinonimai ir antonimai	Kokia kalba yra turtinga?	Žino, kas yra sinonimai ir antonimai. Supranta, kaip sinonimai ir antonimai keičia tekstą.	Sukuria pasakojimą „Mano pirmadienis“ vartodami sinonimų ir antonimų.
6. Frazeologizmai	Kokia kalba yra vaizdinga?	Žino, kas yra frazeologizmai. Supranta, ko tekstui teikia frazeologizmai.	Sukuria pasakojimą jam vaizdingumo suteikdami nurodytais frazeologizmais.
7. Senieji ir naujieji žodžiai	Ar žodžiai sensta?	Žino, kas yra neologizmai, istorizmai ir archaizmai. Supranta, kur vartojami senieji ir naujieji žodžiai.	Įrodo, kad iš visų kalbos sričių labiausiai keičiasi leksika. Sukuria naujažodžių.
8. Taisyklingo kalbos vartojimo prasmė	Kokia yra patarlės „Taisyk žodžiui kelią kaip svečiui patalą“ mintis?	Žino, kokia kalba yra taisyklinga. Supranta, kokia kalba yra netaisyklinga.	Analizuoja interviu pavyzdį, kaip galima kultūringai pakalbinti žmogų ir gauti iš jo reikiamos informacijos.
9. Mokausi kalbėti viešai	Kaip viešai kalbėti rengiasi oratoriai?	Žino, kas yra viešasis kalbėjimas ir ką reikia daryti, kad viešai kalbėti sektųsi. Supranta, kokia turi būti viešai kalbančio žmogaus laikysena, mimika, gestai.	Geba pagrįsti, kad svarbu mokėti kalbėti viešai.
10. Klausymosi svarba. Vertinimas ir komentavimas	Kodėl reikia mokytis klausytis, vertinti, komentuoti?	Žino, kuo klausymasis skiriasi nuo girdėjimo. Supranta, kaip tinkamai klausytis, vertinti, komentuoti.	Sukuria klausymosi, vertinimo ir komentavimo taisykles.
11. Pirmieji atradimai Pastaba. Pamoka skirta pristatyti projektinį darbą ir remiantis juo parašyti laišką.	Ar nusipelniau gauti Atradimų medalį?	Žino, kaip pristatyti interviu su pasirinktu žmogumi. Supranta, kaip parašyti laišką.	Remdamasis interviu parašo laišką bendraamžiams.

II skyrius: PRADINIŲ KLASIŲ KURSO KARTOJIMAS IR ĮTVIRTINIMAS. Rengiuosi pažintinei kelionei

Skyriaus probleminis klausimas: KAIP PASIRENGTI KELIONEI PO KALBOS SALAS?

Pamokų skaičius: 6 pamokos

Mokymosi strategijos:

- kaip kurti pristatymą;
- kaip vertinti ir įsivertinti atliktą darbą;
- kaip planuoti, ko, kada ir kaip mokysis toliau;
- kaip dirbti grupėje.

II skyrius. Pradinių klasių kurso kartojimas ir įtvirtinimas. Rengiuosi pažintinei kelionei (6 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Kelionės pradžia Pastaba. Ši pamoka yra skyriaus įvadas, skirta būsimiems darbams išsiaiškinti, siekiamis išsikelti.	Kaip pasirengti kelionei po neįprastas salas?	Žino, kokio tikslo sieks ruošdamiesi būsimai kelionei. Supranta, ką reikės nuveikti ruošiantis kelionei.	Pasitikrina įgytas žinias.
2. Žodis	Ką išmanau apie žodį?	Žino, kas yra raidė ir garsas, kokios garsų rūšys. Supranta, kokios yra reikšminės žodžio dalys.	Atpažįsta kalbos dalis.
3. Daiktavardžių ir būdvardžių galūnių rašyba	Ką išmanau apie daiktavardžių ir būdvardžių galūnių rašybą?	Žino, kuo kaitomi ir ką turi daiktavardžiai ir būdvardžiai. Supranta daiktavardžių ir būdvardžių galūnių rašybos taisykles.	Paaškina pakartotas daiktavardžių ir būdvardžių galūnių rašybos taisykles.
4. Veiksmažodžių galūnių rašyba	Ką išmanau apie veiksmažodžių galūnių rašybą?	Žino, kuo kaitomi veiksmažodžiai. Supranta veiksmažodžių galūnių rašybos taisykles.	Paaškina pakartotas veiksmažodžių galūnių rašybos taisykles.
5. Sakinys	Ką išmanau apie sakinį?	Žino, kas yra sakinys, kokie skyrybos ženklai rašomi sakinio gale. Supranta, kaip skiriamos	Atpažįsta veiksnį ir tarinį, vienaarūšes sakinio dalis, kreipinį.

		vienarūšės sakinio dalys, kaip užrašyti pokalbį ir išskirti kreipinį.	
6. Kelionės pradžios atradimai Pastaba: pamoka, skirta savikontrolei.	Kodėl svarbu pasitikrinti, ar jau pasirengiau kelionei?	Žino, ar jau moka taikyti pakartotas taisykles. Supranta, kaip pristatyti taisyklę klasės draugams, kaip analizuoti savarankiškame darbe padarytas klaidas.	Įsivertina darbą ir vertina draugų darbus.

III skyrius: FONETIKA, KIRČIAVIMAS IR RAŠYBA. Vaikystės saloje.

Skyriaus probleminis klausimas: KAIP VAIKYSTĖJE IŠSIUGDYTI KALBINIAI ĮGŪDŽIAI GALI PADĖTI TAPTI LAIMINGAM?

Pamokų skaičius: 16 pamokų.

Mokymosi strategijos:

- kaip ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose;
- kaip sudaryti teksto planą;
- kaip parengti trumpą viešąją kalbą;
- kaip tobulinti tartį;
- kaip pasakyti viešąją kalbą;
- kaip atpasakoti tekstą.

III skyrius. Fonetika, kirčiavimas ir rašyba. Vaikystės saloje (16 pamokų)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Vaikystės salos išmėginimai Pastaba. Ši pamoka yra skyriaus įvadas, skirta būsimiems darbams išsiaiškinti, siekiam išsikelti.	Kodėl verta apsilankyti Vaikystės saloje?	Žino, kokio tikslo sieks trečiame skyriuje. Supranta, kokius darbus nuveiks.	Paaiškina, kokios vaikystės patirtys lems ateityje sėkmę.
2. Kalbos padargai, jų funkcijos	Kaip atsiranda kalbos garsai?	Žino, kas yra kalbos padargai. Supranta, kaip kalbos padargai	Nustato, kurie kalbos padargai aktyviausi kalbos kūrimo procese.

		veikia tariant garsus.	
3. Kalbos garsai. Mokausi aiškiai kalbėti	Kodėl norint aiškiai kalbėti reikia pažinti kalbos garsus?	Žino, kaip skirstomi lietuvių kalbos garsai. Supranta, kodėl svarbu garsus tarti taisyklingai.	Tobulina tarties įgūdžius.
4. Garsas ir raidė. Abėcėlė. Žodynai, žinynai, enciklopedijos	Kas sieja garsą, raidę ir abėcėlę?	Žino, kaip žymimi garsai, kuo skiriasi garsas ir raidė. Supranta, kodėl svarbu mokėti abėcėlę.	Paaškina kitiems, kaip ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose.
5. Balsiai ir dvibalsiai	Kodėl svarbu taisyklingai tarti ir rašyti balsius, dvibalsius?	Žino, kaip skirstomi balsiai, kas yra dvibalsiai. Supranta, kaip tariami ir rašomi ilgieji ir trumpieji balsiai, dvibalsiai.	Randa žodžiuose balsius ir dvibalsius.
6. Pusbalsiai ir mišrieji dvigarsiai	Kaip žodyje atpažinti mišrųjų dvigarsį?	Žino, kas yra pusbalsiai ir mišrieji dvigarsiai. Supranta, kaip tariami ir rašomi pusbalsiai ir mišrieji dvigarsiai.	Randa tekste žodžius su pusbalsiais ir mišriaisiais dvigarsiais.
7. Skiemuo. Žodžio kėlimas	Kaip keliamas žodis?	Žino, kas yra skiemuo. Supranta, nuo ko priklauso skiemens ilgumas.	Taiko pagrindinę žodžio kėlimo taisyklę.
8. Kirčiuoti ir nekirčiuoti skiemenys. Kirtis. Priegaidės	Kodėl svarbu taisyklingai kirčiuoti?	Žino, kurie skiemenys kirčiuojami. Supranta, kaip kirčiuojami trumpieji ir ilgieji skiemenys.	Nustato, kuris žodžio skiemuo yra kirčiuotas. Sukirčiuoja trumpuosius skiemenis.
9. Žodinio ir rašytinio teksto skirtumai. Rengiuosi sakyti trumpą kalbą	Kodėl svarbu išmanyti žodinio ir rašytinio tekstų skirtumus?	Žino, kokie požymiai būdingi žodiniam, kokie – rašytiniam tekstui. Supranta žodinio ir rašytinio tekstų skirtumus.	Formuluoja temą, tikslą, nustato adresatą, sudaro teksto planą, pasirengia pasakyti trumpą kalbą apie vaikystės patirtis.
10. Priebalsiai. Kietieji ir minkštieji priebalsiai. Minkštumo ženklas	Kodėl tie patys priebalsiai gali būti ir kietieji, ir minkštieji?	Žino, kuo priebalsiai skiriasi nuo balsių. Supranta, kaip nustatyti ir taisyklingai išarti kietuosius ir minkštuosius priebalsius.	Randa tekste kietuosius ir minkštuosius priebalsius, paaškina žodžio reikšmės ir minkštumo ženklo ryšį.

11. <i>e</i> ir <i>ia</i> rašymas lietuviškų žodžių kamiene	Kaip rašyti lietuviškų žodžių kamieną su <i>e</i> ir <i>ia</i> ?	Žino, kada lietuviškų žodžių kamiene rašoma <i>e</i> , o kada <i>ia</i> . Supranta žodžių šaknų ir priesagų su <i>e</i> ir <i>ia</i> rašybą.	Taisyklingai rašo, ištaiso netaisyklingai parašytus žodžius ir paaiškina jų rašybą.
12. Priebalsio <i>j</i> tarimas ir rašymas lietuviškuose žodžiuose	Kodėl svarbu išmanyti žodžių su <i>j</i> tarimą ir rašybą?	Žino, kada lietuviškuose žodžiuose tariama ir rašoma <i>j</i> . Supranta lietuviškų žodžių šaknies su <i>j</i> rašybą ir tarimą.	Taisyklingai rašo, randa ir ištaiso <i>j</i> rašybos klaidas.
13. Skardieji ir duslieji priebalsiai	Kodėl vieni priebalsiai tariami skardžiai, kiti – dusliai?	Žino, kokios yra skardžiųjų ir dusliųjų priebalsių poros. Supranta, kurių garsų – skardžiųjų ar dusliųjų – mūsų aplinkoje yra daugiau.	Parašo elektroninį laišką sergančiai klasės draugei.
14. Priebalsių supanašėjimas ir susiliejimas	Kada vyksta priebalsių asimiliacija?	Žino, kas yra priebalsių asimiliacija. Supranta, kaip ir kada priebalsiai supanašėja ar susilieja.	Pritaiko priebalsių rašybos taisykles kurdami tekstą.
15. Vaikystės salos atradimai. Rašau taisyklingai Pastaba: pamoka, skirta savikontrolei	Ką atradau keliaudamas po Vaikystės salą?	Žino, ar įveikė Fonetikos parengtą išmėginimą. Supranta, ar geba pažinti ir užrašyti kalbos garsus, žodžius skirstyti skiemenimis ir nustatyti, kuris žodžio skiemuo yra kirčiuotas, rašyti be klaidų, taikyti <i>j</i> rašymo, priebalsių asimiliacijos taisykles.	Pasitikrina, kaip sekėsi atlikti užduotis, ir įsivertina.
16. Atradimai: rašau atpasakojimą	Kodėl verta išmokti atpasakoti tekstus?	Žino, kas yra atpasakojimas. Supranta, kaip pasirengti atpasakoti tekstą.	Tekstą atpasakoja žodžiu ir raštu pagal planą.

IV skyrius: ŽODŽIŲ SANDARA IR RAŠYBA. Ateities saloje.

Skyriaus probleminis klausimas: KĄ REIKĖS MOKĖTI IR ATEITYJE? KODĖL?

Pamokų skaičius: 12 pamokų.

Mokymosi strategijos:

- kaip išmokti sudėtingas taisykles;
- kaip mokytis bendradarbiaujant;
- kaip savarankiškai vertinti.

IV skyrius. Žodžių sandara. Ateities saloje (12 pamokų)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Ateities salos išmėginimai Pastaba. Ši pamoka yra skyriaus įvadas, skirta būsimiems darbams išsiaiškinti, siekiamis išsikelti.	Kodėl verta apsilankyti Ateities saloje?	Žino, kokio tikslo sieks ketvirtame skyriuje. Supranta, kokius darbus nuveiks.	Savais žodžiais paaiškina, kokių savybių, gebėjimų žmogui reikės ateityje.
I DALIS. KIETIEJI RIEŠUTĖLIAI 2. Žodžių sandara	Ar žodis skaidomas?	Žino, kokių reikšminių žodžio dalių dar nežinojai. Supranta, kuo svarbios reikšminės žodžio dalys.	Paaiškina, kodėl svarbu reikšmines žodžio dalis atpažinti.
3. Šaknis. Šaknies balsių kaita giminiškuose žodžiuose	Ar žodis turi giminių?	Žino, kokie žodžiai yra giminiški. Supranta, kaip keičiasi giminiškų žodžių šaknis.	Įrodo, kad išmanyti šaknies garsų kaitą yra naudinga.
4. Kamienas ir galūnė	Kaip atpažinti kamieną ir galūnę?	Žino, kas yra kamienas ir galūnė. Supranta, kaip atpažinti linksniuojamųjų ir asmenuojamųjų žodžių galūnes.	Nusprendžia, kodėl būtina atpažinti galūnę.
5. Kamieno tarimo ir rašybos spąstai	Ar žodžiai spendžia spąstus?	Žino, kas yra priebalsių suskardėjimas, suduslėjimas, susilieėjimas. Supranta, kaip rašomi žodžiai su priešdėliais ap-, at-, ant-, prieš-, iš-, už- ir sudurtiniai žodžiai (dūriniai).	Parengia kūrybišką taisyklės pristatymą.
6. Pavoingos priesagos	Kada priesagos yra pavojingos?	Žino, kas yra priesaga. Supranta, kaip rašomi žodžiai su	Apibendrina ir taiko supanašėjusių priebalsių rašybos žinias.

		priesagomis -ti, -t-, -tuv-, -tuk-, -s-, -st-, -sn-, -sm-, -dav-, -dam-.	
7. Priešdėlių są-, san-, sam- ir į-, in-, im rašyba	Kokie pavojai gresia rašant žodžius su priešdėliais są-, san-, sam- ir į-, in-, im-?	Žino, kas yra priešdėlis. Supranta, kaip rašomi žodžiai su priešdėliais są-, san-, sam- ir į-, in-, im-.	Pasirenka tinkamą priešdėlį.
8. Balsių a, e, i, u rašyba žodžių šaknyje	Kaip balsės a, e, i, u žodžiuose draugauja su mišriaisiais dvigarsiais an, en, in, un?	Žino, kada rašyti nosines raides žodžių šaknyje (pirma taisyklė). Supranta, kodėl reikia rašyti nosines raides žodžių šaknyje (pirma taisyklė).	Sukuria bendraklasiams patarimų, padedančių lengviau išmokti pirmą taisyklę.
9. Balsių a, e, i rašyba žodžių šaknyje	Ar balsės a, e, i gali pakeisti viena kita?	Žino, kada rašyti nosines raides žodžių šaknyje (antra taisyklė). Supranta, kodėl reikia rašyti nosines raides žodžių šaknyje (antra taisyklė).	Sukuria patarimų, kaip neklysti taikant nosinių raidžių rašybos žodžių šaknyje antrą taisyklę.
10. Įsidėmėtina nosinių balsių rašyba žodžių šaknyje	Kuo grupelė veiksmažodžių sumanė išsiskirti?	Žino, kada rašyti nosines raides žodžių šaknyje (trečia taisyklė). Supranta, kodėl reikia rašyti nosines raides žodžių šaknyje (trečia taisyklė).	Pritaiko įgytas nosinių raidžių rašymo žinias (trečia taisyklė).
11. Ateities salos atradimai. Rašau taisyklingai Pastaba: pamoka, skirta savikontrolei.	Ar įveikiau pirmą Ateičiųukų išmėginimą?	Žino, ar įveikė pirmą Ateičiųukų išmėginimą. Supranta, ar geba pažinti ir taisyklingai parašyti priešdėlį, šaknį, priesagą, galūnę.	Pasitikrina, kaip sekėsi atlikti užduotis, ir įsivertina.

2 dalis

IV skyrius (tęsinys): TEKSTO KŪRIMAS. Ateities saloje.

Skyriaus probleminis klausimas: KĄ IR KODĖL REIKĖS MOKĖTI ATEITYJE?

Pamokų skaičius: 6 pamokos.

Mokymosi strategijos:

- kaip sukurti temos plėtojimo schemą;
- kaip parašyti pasakojimo, aprašymo, samprotavimo pastraipą.

IV skyrius. Teksto kūrimas. Ateities saloje (6 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Teksto kūrimo vingrybės Pastaba. Ši pamoka yra II vadovėlio dalies įvadas.	Ką naujo išmoksiu antrame kelionės etape?	Žino, kada nosinės raidės nerašomos šaknyje. Supranta, kaip ugdyti kūrybiškumą.	Parodo, kokią lanką vaizduotę turi.
II DALIS. PIRMASIS SKRYDIS 2. Tema ir pagrindinė mintis. Kodėl reikia pavadinimo	Ką pirmiausia vertėtų padaryti pasirinkus temą?	Žino, kas yra tema, pagrindinė mintis. Supranta, kaip nusakyti teksto temą, pagrindinę mintį, pavadinimo reikšmę.	Sukuria pasirinktos temos plėtojimo schemą.
3. Tekstų tipai. Pasakojimas, aprašymas, samprotavimas	„Koks keistas tipas!“ Ar galima taip pasakyti apie tekstą?	Žino, kas yra pasakojimas, aprašymas ir samprotavimas. Supranta, kaip atpažinti pasakojimą, aprašymą ir samprotavimą.	Paaiškina, kuo skiriasi pasakojimas, aprašymas ir samprotavimas.
4. Pasakojimo, aprašymo ir samprotavimo pastraipos	Iš kokios medžiagos kuriamas tekstas?	Žino, kas yra pastraipa. Supranta, kaip rašomos pasakojimo, aprašymo ir samprotavimo pastraipos.	Sukuria samprotavimo pastraipą pagal pateiktą pavyzdį.
5. Teksto struktūra	Kodėl reikia laikytis struktūros kuriant tekstą?	Žino, kokia gali būti teksto struktūra. Supranta, kas rašoma įžangoje, dėstyje, pabaigoje.	Sukuria įžangą arba pabaigą nurodyta tema.
6. Ateities salos atradimai Pastaba: pamoka, skirta atlikti rašymo užduotį.	Ar įveikiau antrą Ateičių išmėginimą?	Žino, ar išlaikė antrą Ateičių išmėginimą. Supranta, kaip sukurti pasakojimo, aprašymo, samprotavimo pastraipą.	Apibendrina, ką geba, ką dar turi išmokti.

V skyrius: KALBOS DALYS IR JŲ SANTYKIAI SAKINYJE. Draugystės saloje.

Skyriaus probleminis klausimas: KAIP KALBOS IŠMANYMAS PADEDA SUSIRASTI TIKRĄ DRAUGĄ?

Pamokų skaičius: 10 pamokų.

Mokymosi strategijos:

- kaip planuoti projektinį darbą;
- kaip rašyti samprotavimo pastraipą.

V skyrius. Kalbos dalys ir jų santykiai sakinyje. Draugystės saloje (10 pamokų)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Draugystės saloje <small>Pastaba. Ši pamoka yra skyriaus įvadas, skirta būsimiems darbams išsiaiškinti, siekiamis išsikelti.</small>	Kodėl verta pakeliauti po Draugystės salą?	Žino, kokio tikslo sieks penktame skyriuje. Supranta, kokius darbus nuveiks.	Paaiškina, kaip draugystė padeda išspręsti problemas. Planuoja projektinį darbą „Pasaka tikrovėje“.
2. Pasakojimas, aprašymas, samprotavimas ir kalbos dalys	Kodėl kalbos dalys svarbios kuriant įvairių tipų tekstus?	Žino, koks teksto ryšys su kalbos dalimis. Supranta, kurios kalbos dalys dažniausiai vartojamos pasakojimo, aprašymo, samprotavimo tekstuose.	Sukuria pasirinkto tipo tekstą pavartodami nurodytas kalbos dalis.
3. Morfologijos skyriai. Kalbos dalių sistema	Kaip atskirti kalbos dalis?	Žino, kaip skirstomos kalbos dalys. Supranta, kam įvairios kalbos dalys vartojamos tekste.	Sukuria pasakos pabaigą pavartodami kuo daugiau išiktukų.
4. Daiktavardžio reikšmė	Kodėl ne kiekvienas daiktavardis pavadina daiktą?	Žino, kaip skirstomi daiktavardžiai pagal reikšmes. Supranta, ką pavadina daiktavardis.	Sukuria šaradą užšifruodami daiktavardžius.
5. Bendriniai ir tikriniai daiktavardžiai	Kuo panašūs ir kuo skiriasi bendriniai ir tikriniai daiktavardžiai?	Žino, kuo skiriasi bendriniai ir tikriniai daiktavardžiai, kuo ypatinga jų rašyba.	Analizuoja tikrinius daiktavardžius, pavartotus pasakoje.

		Supranta, kada vartojami bendriniai ir tikriniai daiktavardžiai.	
6. Daiktavardžio gramatiniai požymiai	Kodėl svarbu išmanyti, kaip kaitomas daiktavardis?	Žino, kuriais gramatiniais požymiais pasižymi daiktavardis. Supranta, kaip kaitomas daiktavardis.	Morfologiškai nagrinėja daiktavardį.
7. Linksnių reikšmės. Pagrindiniai vienaarūšių sakinio dalių skyrybos atvejai	Kaip daiktavardžiai tampa vienaarūšėmis sakinio dalimis?	Žino, kuriomis sintaksinėmis reikšmėmis vartojami linksniai. Supranta, kaip taisyklingai rašomos linksnių galūnės ir skiriamos vienaarūšės sakinio dalys.	Paaiškina linksnių galūnių rašybą.
8. Veiksmažodžių valdomi linksniai. Taisyklingas linksnių vartojimas	Kaip susiję veiksmažodžiai ir linksniai?	Žino, kurie linksniai valdomi veiksmažodžių. Supranta, kaip taisyklingai vartojami linksniai.	Ištaiso linksnių vartojimo klaidas.
9. Prielinksniai ir polinksniai. Prielinksninės konstrukcijos ir taisyklingas jų vartojimas	Kodėl svarbu taisyklingai vartoti prielinksnines konstrukcijas?	Žino, kas yra prielinksniai ir polinksniai. Supranta, kaip taisyklingai vartojami linksniai su prielinksniais ir polinksniais.	Sudaro taisyklingus sakinius su prielinksninėmis konstrukcijomis.
10. Atradimai: samprotauju apie draugystę Pastaba: pamoka, skirta savikontrolei.	Kodėl esu vertas Draugystės salos Atradimų medalio?	Žino, kaip užpildyti minčių žemėlapi nurodyta tema. Supranta, kaip sukurti samprotavimo pastraipą apie draugystę.	Išivertina, kaip moka parašyti samprotavimo pastraipą.

VI skyrius: KALBOS DALYS IR JŲ SANTYKIAI SAKINYJE. Stebuklų saloje.

Skyriaus probleminis klausimas: KOKIE KALBINIAI ĮGŪDŽIAI PADĖS SUKURTI PASAKĄ TIKROVĖJE?

Pamokų skaičius: 13 pamokų.

Mokymosi strategijos:

- kaip sukurti pasakojimą ar pasaką;

- kaip tobulinti pasakojimą;
- kaip pristatyti projektinį darbą.

VI skyrius. Kalbos dalys ir jų santykiai sakinyje. Stebuklų saloje (13 pamokų)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Stebuklų salos išmėginimai Pastaba. Ši pamoka yra skyriaus įvadas, skirta būsimiems darbams išsiaiškinti, siekiamis išsikelti.	Kodėl verta apsilankyti Stebuklų saloje?	Žino, kokio tikslo sieks šeštame skyriuje. Supranta, kokius darbus nuveiks.	Planuoja, kaip parengti ir pristatyti projektinį darbą „Pasaka tikrovėje“.
2. Būdvardžio reikšmė, gramatiniai požymiai, derinimas su daiktavardžiu	Kuo būdvardis skiriasi iš kitų kalbos dalių?	Žino, kaip atpažinti būdvardį. Supranta, kaip kaitomas būdvardis.	Sukuria šaradą apie pasirinktą būdvardžio gramatinį požymį.
3. Būdvardžių laipsniai, jų rašybos ypatumai. Įvardžiuotiniai būdvardžiai	Kodėl būdvardžiai laipsniuojami ir kartais tampa įvardžiuotiniai?	Žino, kokie yra būdvardžių laipsniai, kokie būdvardžiai yra įvardžiuotiniai. Supranta, kaip būdvardžiai kaitomi laipsniais, kaip sudaromi įvardžiuotiniai būdvardžiai.	Analizuoja laipsniuotų ir įvardžiuotinių būdvardžių galūnių rašybą ir sukuria pasirinktos taisyklės pristatymą.
4. Būdvardžių daiktavardėjimas. Būdvardis sakinyje	Kodėl viena kalbos dalis gali sakinyje virsti kita?	Žino, kada būdvardžiai daiktavardėja. Supranta, kuriomis sakinio dalimis eina sudaiktavardėję būdvardžiai.	Analizuoja, kaip pasakoje daiktavardėja būdvardžiai, ir sukuria pasakos tęsinį.
5. Jungtukas. Jungtukų skyriai. Sakinių su jungtukais skyryba	Kodėl tekste vartojami jungtukai?	Žino, kas yra jungtukai ir į kokius skyrius jie skirstomi. Supranta, kaip jungtukai vartojami tekste, kada reikalingi skyrybos ženklai.	Paaškina teksto sakinių su jungtukais skyrybą.
6. Daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas	Kodėl svarbu išmanyti daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimą?	Žino, kas yra linksniuotė, kaip daiktavardžiai ir būdvardžiai skirstomi į linksniuotes. Supranta, kuo skiriasi daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas.	Taisyklingai linksniuoja daiktavardžius ir būdvardžius.

7. Daiktavardžių ir būdvardžių rašyba	Kaip išmokti taisyklingai rašyti daiktavardžius ir būdvardžius?	Žino, kaip taisyklingai rašyti daiktavardžių ir būdvardžių galūnes. Supranta, kodėl reikia išmanyti linksniavimo modelius.	Paašškina daiktavardžių ir būdvardžių rašybą.
8. Daiktavardžių ir būdvardžių kirčiavimas	Kaip kirčiuoti daiktavardžius ir būdvardžius?	Žino, kaip kirčiuoti daiktavardžius ir būdvardžius. Supranta, kodėl reikia išmanyti kirčiavimo modelius.	Sukirčiuoja daiktavardžius ir būdvardžius pagal modelius.
9. Draugystės ir Stebuklų salų atradimai. Pažįstu kalbos dalis Pastaba: pamoka skirta savikontrolei.	Kodėl vertėjo apsilankyti Draugystės ir Stebuklų salose ?	Žino, kas padeda tekste atpažinti kalbos dalis. Supranta, kaip nagrinėti daiktavardžių ir būdvardžių gramatinius požymius bei sintaksines funkcijas.	Pademonstruoja taisyklingos vartosenos ir rašybos gebėjimus.
10. Pasakojimas. Tiesioginė kalba pasakojime	Kaip pasakoti, kad pasakojimas ilgai liktų klausytojui ar skaitytojui atmintyje?	Žino, iš kokių struktūrinių dalių sudarytas pasakojimas (pasaka). Supranta, kas būdinga pasakojimo (ar pasakos) įžangai, dėstymui ir pabaigai.	Analizuoja, kaip kuriamas pasakojimo (ar pasakos) dėstymas.
11. Rašau pasakojimą (Užrašuose) Rašto darbas	Tu susipykai su geriausiu draugu. Jo sesuo nutarė jus sutaikyti papasakodama istoriją apie ... . Kaip manai, ką mergaitė pasakos jums?	Sudaro pasakojimo (pasakos) planą, nusprendžia, kieno vardu pasakos ir kokio tikslo sieks.	Sukuria pasakojimą (pasaką).
12. Pasakojimo (pasakos) tobulinimas	Kodėl ir kaip reikia tobulinti sukurtą tekstą?	Žino, kaip reikia tobulinti savo sukurtą tekstą. Supranta, kaip aptarti pasakojimą ar pasaką grupėse.	Redaguoja pasakojimą (pasaką) pagal pateiktus pasiūlymus.
13. Stebuklai pildosi. Projektinio darbo pristatymas	Kaip parengti projektinio darbo pristatymą?	Žino, kaip galima pristatyti pasakojimą (pasaką). Supranta, kaip sudaryti pristatymo planą.	Sukuria pristatymą.

VII skyrius: SINTAKSĖ IR SYRYBA. Keliaujant namo.

Skyriaus probleminis klausimas: KAIP PROJEKTINIS DARBAS PADĖS ATSAKYTI Į KLAUSIMĄ, KADA ŽMOGUS IŠ TIKRŲJŲ LAIMINGAS?

Pamokų skaičius: 15 pamokų.

Mokymosi strategijos:

- kaip rašyti aprašymą;
- kaip tobulinti aprašymą;
- kaip rašyti skelbimą.

VII skyrius. Sintaksė ir skyryba. Keliaujant namo (15 pamokų)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Namų begrižtant Pastaba. Ši pamoka yra skyriaus įvadas, skirta būsimiems darbams išsiaiškinti, siekiam išsikelti.	Ar grįžti į namus bus lengva?	Žino, kokios staigmenos laukia keliaujant į namus. Supranta, kokius darbus nuveiks kelionei baigiantis.	Išsako savo nuomonę, kada žmogus iš tikrųjų yra laimingas.
2. Aprašymas	Kodėl turiu išmokti ką nors aprašyti?	Žino, kokie yra aprašymo tipai. Supranta, kaip kuriama aprašymo įžanga ir pabaiga.	Analizuoja, kaip kuriamas aprašymo dėstymas.
3. Sakinių rūšys	Kodėl sakinio gale reikia skyrybos ženklo?	Žino, kas yra sakinys, kas sudaro sakinio gramatinį centrą. Supranta, kokios yra sakinių rūšys pagal sakymo būdą (intonaciją) ir paskirtį.	Analizuoja sakinius ir pritaiko įgytas žinias apie sakinių rūšis.
4. Žodžių junginys	Kaip jungiasi žodžiai?	Žino, kas yra žodžių junginys. Supranta, kaip nagrinėti sakinius žodžių junginiais.	Nusprendžia, kuris žodžių junginys taisyklingas, ir sukuria SMS.

5. Vienarūšės sakinio dalys	Ką reiškia būti vienos rūšies?	Žino, kas yra vienarūšės sakinio dalys. Supranta, kokia sakinių su vienarūšėmis sakinio dalimis skyryba.	Pabaigia kurti sakinius su vienarūšėmis sakinio dalimis.
6. Vientisinis sakinyvis. Sakinio dalys. Veiksnyvis ir tarinyvis	Be ko neįmanomas sakinyvis?	Žino, kas yra sakinio dalys. Supranta, kodėl veiksnyvis ir tarinyvis sudaro gramatinį sakinio centrą.	Sukuria tekstą, kuriame daugiausia dėmesio būtų skiriama veiksnyviui arba tarinyviui.
7. Papildinyvis	Ką papildo papildinyvis?	Žino, kas yra papildinyvis. Supranta, ką papildo papildinyvis, kas lemia papildinyvių rašybą.	Sukuria tekstą, kuriame daugiausia dėmesio būtų skiriama papildinyviui.
8. Aplinkybės	Kiek aplinkybių gali būti sakinyje?	Žino, kas yra aplinkybės. Supranta, kaip nustatyti aplinkybių rūšį ir taisyklingai jas vartoti.	Sukuria tekstą, kuriame daugiausia dėmesio būtų skiriama aplinkybėms.
9. Pažyminyvis	Ką pažymi pažyminyvis?	Žino, kas yra pažyminyvis. Supranta, kaip atskirti pažyminių nuo papildinio.	Sukuria tekstą, kuriame daugiausia dėmesio būtų skiriama pažyminyviui.
10. Sudėtinis sakinyvis	Kaip traukinio ir autobuso palyginimas susijęs su sakinių rūšimis?	Žino, kas yra sudėtinis sakinyvis. Supranta, kokia yra sudėtinių sakinių skyryba.	Sukuria pasakojimą, kuriame turi būti pavartota sudėtinių sakinių.
11. Kreipinyvis	Kokių sunkumų kyla vartojant kreipinyvisius?	Žino, kas yra kreipinyvis. Supranta, kokia kreipinio rašybą ir skyrybą.	Sukuria sakinių, kuriuose tinkamai pavartoja ir išskiria kreipinyviai.
12. Antra staigmena – Sintaksės išgelbėjimas Pastaba: pamoka skirta savikontrolei.	Ką išmokau keliaudamas namo?	Žino, kaip surasti žodžių junginius ir nustatyti sakinio rūšį pagal sakymo būdą. Supranta, kaip nagrinėti sakinius sakinio dalimis.	Taiko išsiaiškintas skyrybos taisykles.
13. Rašau gyvūno aprašymą (Užrašuose) Rašto darbas	Gyvūnų prieglaudoje pamatei labai mielą šuniuką. Pasiimti į namus negali, nes jau turi augintinį. Nusprendėi parašyti šuniuko aprašymą ir surasti jam	Nusprendžia, kokį įspūdį sukelia aprašomas gyvūnas, ir parašo gyvūno aprašymo įžangą. Išskiria pagrindines gyvūno išvaizdos ir charakterio detales ir	Sukuria gyvūno aprašymą.

	šeimininką. Koks šuniuko aprašymo tikslas?	sukuria gyvūno aprašymo dėstymą. Apibendrina gyvūno aprašymą.	
14. Aprašymo tobulinimas	Kaip reikia tobulinti savo rašinį?	Žino, kaip reikia tobulinti savo tekstą. Supranta, kaip aprašymą grupėse.	Perrašo patobulintą gyvūno aprašymą.
15. Atradimai: rašau skelbimą Pastaba: projektinio darbo finalinė pamoka.	Kaip parašyti tinkamą skelbimą?	Žino, kada ir kodėl rašomi skelbimai. Supranta, kaip rašomi skelbimai.	Padedamas draugų nustato skelbimo trūkumus ir juos ištaiso.

Kurso apibendrinimas

Pamokų skaičius: 1 pamoka

Kurso apibendrinimas (1 pamoka)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. Kelionei pasibaigus	Ką atradau kelionėje po Kalbos salas?	Žino, kuo kelionė po Kalbos salas buvo naudinga. Supranta, kokių gebėjimų įgijo keliaudami.	Parašo laišką būsimiems penktokams ir pataria, ką jie turėtų daryti ir ko nedaryti, kad mokslo metai mokykloje būtų malonūs ir naudingi.